
Lerums Naturskyddsförening (LNF) – Verksamhetsberättelse 2016

Verksamheten 2016 inom LNF har som tidigare omfattat en mångfald aktiviteter. Programbladets båda utgåvor var välfyllda och ett stort antal programaktiviteter genomfördes med varierande antal deltagande. Relationerna och samarbetet med Lerums kommun fungerar väl, även om LNF i åtskilliga frågor företräder kritiska ståndpunkter och anser att kommunens miljöarbete går för trögt.

LNF uppfattas som den ledande samhällsföreträdaren för natur- och miljöfrågor i Lerums kommun, vilket även avspeglas i det stadigt växande medlemsantalet. Vid årsskiftet 2016/2017 var antalet medlemmar 1762 enligt riksföreningens medlemsregister.

Styrelsen bestod efter årsmötet 14 mars 2016 av Olov Holmstrand (ordf.), Lars-Erik Karlsson (vice ordf.), Dan Skarpsjö (kassör), Bo Nilsson (sekr.), Kjell Hansson, Stefan Larsson, Jan Nordin och Bertil Svensson. Suppleanter: Ingrid Ritola, Kennet Lundin och Erika Tyrberg. Styrelsen höll 10 protokollförda sammanträden under 2016. Därutöver har förekommit ett antal arbets- och planeringsmöten i olika grupper.

Arbetsgrupper. För att effektivt ta tillvara styrelsens och övriga aktiva medlemmars kunskaper och intressen har arbetet varit organiserat i grupper eller intresseinriktningar. Grupperna fungerar oftast informellt med hjälp av e-post och rapporterar genom kontaktpersoner till styrelsen. Under 2016 har funnits grupper för följande aktiviteter: Program, Utbildning, Plan, Livsstil, Klimat, Landskap, Botanik, Fåglar, Säveån, Amfibieskydd, Hemsidan och Natursnokarna.

Årsmötet ägde rum 14 mars med 32 deltagare. Efter förhandlingarna visade Rolf Svensson en film i vilken Bengt Hillefors demonstrerade driften av Hillefors Grynkvärn. Bertil Svensson och Stefan Larsson berättade om kraftverken i Säveån och inverkan på laxen. Olika lösningar av fiskväg vid Hillefors redovisades och diskuterades.

Representation. LNF var väl representerat vid kretskonferensen 29-30 oktober i Hjo för naturskyddsföreningarna i Västra Götaland och Halland, eftersom ämnet var vattenkraft och Hillefors diskuterades som exempel. Dan Skarpsjö representerade LNF i Naturskyddsföreningens klimatnätverk. Olov Holmstrand representerade LNF i styrelsen för Naturskyddsföreningen i Bohuslän och i studiecirkeln God miljö i centrum om planeringen av Lerumscentrum.

Representanter för LNF har liksom tidigare år vid två tillfällen, 11 april och 10 oktober, träffat kommunledningen, möten som är mycket uppskattade av både LNF och kommunledningen. Vid mötena diskuteras såväl övergripande som mer konkreta frågor. Exempel är uppföljning av kommunens miljöarbete, bevarandet av Säveån, praktiska åtgärder i naturreservatet i Leråns dalgång, skogsfrågor och anläggande av våtmarker.

Information. Extern information sker kontinuerligt via LNF:s hemsida. Intern information till alla fullbetalande medlemmar sker i två programblad per år. Kortfattad intern information om LNF:s verksamhet har skickats med e-post till intresserade medlemmar vid 13 tillfällen. Vid årsskiftet 2016/2017 omfattade e-postlistan cirka 210 adresser. Informationen erhålls efter anmälan till LNF:s ordförande Olov Holmstrand, olle.holmstrand@telia.com.

Program. Alla fullbetalande medlemmar fick innehållsrika vår- och höstprogramblad i slutet av februari respektive i mitten av september. Drygt halva upplagan delades ut av medlemmar medan övriga sändes med post. Överupplagan har använts för utdelning via bibliotek, vid arrangemang etc. Hela det aktuella programbladet finns även digitalt på hemsidan. Inom programverksamheten har arrangerats eller förmedlats ca 70 aktiviteter under året, dvs klart mer än en aktivitet i veckan utanför semesterperioderna.

Det har varit ca 60 naturvandringar, natursnoksaktiviteter, rövningar och utflykter samt ca 10 föredrag och andra inomhusmöten. Utöver detta kan nämnas medverkan vid möten på Länsstyrelsen och en övernattningsresa till Tiveden. En del av aktiviteterna har arrangerats i samarbete med andra organisationer.

Utbildning. Utbildning är inslag i många andra aktiviteter, framför allt föredrag och utflykter. Några specifika utbildningar genomfördes inte under året.

Plan. Under året har LNF sänt ett drygt 20-tal skriftliga yttranden med synpunkter i miljö- och planärenden till i första hand Lerums kommun, men även till Länsstyrelsen, Trafikverket, och Naturvårdsverket. Med anledning av behovet av fiskväg vid Hillefors lämnade LNF skriftliga synpunkter till Älvräddarna och Naturskyddsföreningen i Bohuslän. Viktigare, mera utförliga skrivelser finns på LNF:s hemsida <http://lerum.naturskyddsforeningen.se>.

LNF är remissinstans åt kommunen i planärenden. Lerums kommun har ambitionen att växa med 1% om året, vilket medför rätt stor aktivitet ifråga om nya planer för byggande. LNF har under 2016 bland annat yttrat sig över planförslag rörande Flodamotet i Floda, bebyggelse vid Stamsjövägen och väster Stamsjön (Brännås) samt bygglovi Kålkullaområdet i Lerum och förslag till nya bostäder på flera platser i kommunen.

Lerums kommun har lämnat markanvisning till Ernst Rosén AB för området Dergårdsparken mellan Dergårdsgymnasiet och Wamme bro i Lerum. LNF har medverkat i möten som anordnats av Ernst Roséns om led i planeringen. LNF har även medverkat vid tre möten om ny bebyggelse vid Aspedalensstation (Aspens Strand) och möten om planering för parkering i Lerums centrum inom ramen för projektet "Hållbara och attraktiva stationssamhällen".

Livsstil. Intresset för HMV, Handla Miljö Vänligt-nätverkets kampanj var högt också 2016. Kampanjen 2016-2017 heter "Fräsch på riktigt!" och riktar in sig på badrumsartiklar, det vill säga vad vi skall tänka på när vi fräschar upp oss i badrummet och samtidigt vill tänka på miljön. Vecka 40 delade ett antal LNF-medlemmar ut broschyrer om ämnet på ICA Kvantum i Hulan, ICA Supermarket i Floda och Bonum i Gråbo. Underlag för informationen fick vi från rikskansliet. Vi är glada för att så många visade intresse för vår information! Vi hoppas att medvetenheten om plastpartiklar i skönhetsprodukter liksom palmolja, syntetiska och hormonstörande ämnen kommer att öka, så att efterfrågan på biologiskt hållbara produkter höjs. Ett första steg är i alla fall taget!

Buller och Trafik. Under året enades styrgruppen för "Buller och Trafikprojektet" att i de pågående diskussionerna med kommunledningen fokusera på hastighetssänkning. Vi har till kommunledningen framfört önskemål om att man inom kommunen initierar ett fokuserat och målinriktat projekt som tar sikte på en sänkning av hastigheten till 80 km/tim på E20 samt till 40 km/tim inom kommunens tätorter. Vi är övertygade om att en sänkning till dessa nivåer är uppnåbar på kort sikt genom ett bra och inkluderande förhållningssätt gentemot Trafikverket. Liknande hastighetsöversyner har med framgång genomförts i andra kommuner och då med förhållandevis kort ledtid. En hastighetssänkning skulle ha en positiv effekt på såväl buller som utsläpp och skulle ha en betydande inverkan på trovärdigheten i Lerums miljövision.

Klimat och omställning. Under 2016 skrev tillräckligt många och stora länder på klimatavtalet från Parismötet, för att det ska gälla globalt. Sverige är ett av dessa länder. Vårt land är aktivt i klimatfrågan men ändå lever vi inte riktigt upp till vare sig kraven i Parisavtalet eller vårt lands egna fastställda klimatmål. Lokalt har vi med kommunledningen tagit upp ökad klimatanpassning i Lerum bland annat med koppling till trafik och resande. Vi har dessutom fördjupat vårt samarbete med den mycket aktiva klimatgruppen i Naturskyddsföreningen i

Göteborg. Vissa klimatfrågor har ju stark regional koppling och vi planerar ett öppet möte med dem till våren.

Liksom tidigare år rekommenderade LNF sina medlemmar att 19 mars 2016 medverka i "Earth Hour", en världsomspännande manifestation för klimatet under vilken var och en uppmanas minimera sin elförbrukning under en timme och under tiden passa på att diskutera eget handlande för att minska klimatpåverkan.

Landskap. LNF fortsätter att granska avverkningsanmälningar. I kontakter med Lerums kommun har LNF förespråkat att kommunen ska gå över till kontinuitetsskogsbruk på sin egen mark. Landskapsvård i form av röjning och städning genomfördes vid Stensjön vid tre tillfällen under året.

I samband med mötena med kommunledningen har LNF åter framfört att kommunen bör förnya planerna för anläggande av våtmarker och framhållit att lämpliga platser kan vara nedströms Gråbo vid Huseredsviken och nedströms Hultets avfallsanläggning. Responsen har hittills varit svag.

Den gemensamma Risvedengruppen för Naturskyddsföreningens kretsar i Ale, Alingsås och Lerum har fortsatt arbetet att långsiktigt skydda framför allt kvarvarande gammelskog. LNF:s representanter i gruppen har varit Andreas Stansvik, Bertil Svensson, Hasse Österman och Olov Holmstrand. Vi har varit med och inventerat insekter, lavar och mossor i Risveden. Fortsatta försök har gjorts att i samarbete med Lerums kommun friköpa två områden i den del av Risveden som ligger i Lerums kommun, tyvärr med hittills mycket långsam respons från kommunen.

I samarbete med Naturskyddsföreningen i Ale och Göteborgs svampklubb har utarbetats ett förslag att bilda naturreservat i området kring Stora Gettjärnet i Alefjäll. Förslaget avvisades av länsstyrelsen, men efter ett möte 1 december har länsstyrelsen lovat att titta närmare på detta och andra reservatsförslag i Risvedenområdet. Botanik. Botanikgruppen har som vanligt genomfört 4 välbesökta vår- och försommarvandringar med inventering av områden som besöks med jämna mellanrum.

Dessutom gjorde gruppen en heldagsutflykt utanför kommunens gränser. Söndagen den 19 juni gick färden först till Nohlmarken söder om Skövde, en restaurerad ängs- och hagmark som ligger på en sluttning av alunskiffer. Där sågs ett antal olika orkidéer såsom flugblomster, brudsporre, kärrknipprot och tvåblad.

Efter intagande av lunch i trakten besöktes Skogastorps naturreservat, ca 3 km söder om Stenstorp. Här hittades i den enastående floran bland annat ormröt, axag, doftyxne, blåhallon och skogsvicker. För mer information om botanikvandringar besök LNF:s hemsida - Grupper - Botanikgrupp. Där finns även våra planerade botanikvandringar och utflykt för 2017.

Fågelgruppen. Bland Fågelgruppens aktiviteter under 2016 kan nämnas deltagande i den årliga nationella sjöfågelräkningen, där vi räknat fåglar i sjösystemet från Mjörn till Aspen för 48:e året. Ett flertal organiserade utflykter har gjorts, med bland annat vårfågelvandring vid Sjövik, fågelpromenader i Jonsered och Kareby, cykeltur utefter gamla banvallen vid Stannum med nattsångare och sträckfågel morgon vid Hjällsnäs (modellflygplatsen), i år för 31:a gången.

Vi har dessutom haft en ugglekväll. Flyttfågelsträcket efter Hallandskusten studerades under en oktoberdag. Fågelskådningens dag firades i maj vid Stålebo våtmarker, och Naturnatta gick i nattskärrornas tecken i Goråsbergen. Vi har deltagit i "Projekt Lom", där storlom har inventerats i Uspen, Tvärsjön, Sturven och Stora Stamsjön, i år med blandat resultat, samt smålom i några tjärn. De uppsatta tornfalksholkarna resulterade i två lyckade och en misslyckad häckning. Häckningar av tornfalk och pilgrimsfalk har följts regelbundet, och ungarna har ringmärkts. Röd glada häckade för första gången i Lerums kommun under året, med lyckat resultat.

Vi har tillverkat fågelholkar, som vi kompletterat med i Sävåereservatet i samband med rensningen av de befintliga holkarna. Tio mesholkar har satts upp på Aludden i Lerum. Matning av sjöfåglar vid Nääs, Floda, Nyebro och Aludden skedde under sju veckor med början i mitten av januari.

Vi har haft fyra inomhusträffar med bildvisningar samt trevlig samvaro. Dammarna i Stålebodalen liksom "Bengts damm" har även 2016 varit ett Eldorado för fåglar och lockat till många besök. Det översvämmade fältet vid Huvdens gård bjöd under våren på många fina fågelobservationer, då sällsyntheter som spelande dubbelbeckasin och rastande citronärta observerades.

Därtill noterades flertalet arter vadare så som brushane, mosnäppa och svartsnäppa på det översvämmade fältet. Hösten bjöd bland annat en prutgås vid Aspenbadet, en stäpphök på Hjällsnäs, en stjärtand i Sävåen vid Nyebro, tre spetsbergsgäss samt en vitkindad gås vid Hjällsnäs.

Sävåen. Fiskvägen vid kraftverksdammen i Hedefors är nu en väl etablerad fiskväg både uppåt och nedåt, Sävåelaxen förökar sig ovanför Hedefors till och med bättre än förväntat. Nedvandringen av laxsmolt kommer under 2017 att kunna följas upp av Göteborgs Universitet.

Hillefors kraftverksdamm och uppförandet av fungerande fiskväg där är nästa steg. På grund av flera motstående intressekonflikter kommer det ta tid uppnå den påfordrade fiskvägen. Vi i LNF har engagerat oss för att få till stånd en vettig lösning och kommer framgent att verka för en lösning som tillfredsställer fiske-, natur-, kultur och friluftsliv på ett sätt som vi tror kan accepteras av den stora majoriteten, på samma gång som intentionerna i EU:s vattendirektiv uppnås.

Övre Sävåens naturreservats vandringsled har nu restaurerats på ett föredömligt sätt med varsam grusning och bygge av nya halkfria spänger och trappor, på flera ställen med räcken. Detta efter att LNF tagit ännu mer aktiv del av planeringen av leden. Nuan fler lockas att vandra i detta vackra naturreservat. Förhoppningsvis kan "Nedre Sävåereservatsleden" snart länka ihop Hedefors med vandringsbara stigar till Lerums station.

Amfibieskydd. År 1997 byggdes "grodtunnlarna på Nääs-Öijared" - ett pionjärprojekt i amfibievården i Västsverige och som i naturvårdshänseende satte Lerum på kartan. Efter utvärderingar visade de sig fungera bra och fick många efterföljare runt om i Sverige. På senare tid har vi i LNF uppmärksammat att underhållet av tunnlar med tillförande dikesledare inte har fungerat bra, varför vi på ideell basis gjorde en arbetsdagsinsats 20 november och röjde upp utmed grodledarna.

Hemsidan. Denna har liksom tidigare år skötts av en arbetsgrupp bestående av Barbro Andreasson och Lars-Owe Stakeberg. På hemsidan presenteras bland annat föreningens ställningstaganden i olika frågor, skrivelser till kommun och myndigheter samt samtliga programaktiviteter innefattande bland annat Fågelgruppens, Botanikgruppens och Natursnokarnas utflykter. Hemsidan uppdateras kontinuerligt med ny information samt kontinuerliga fågelobservationer i kommunen och har adressen <http://lerum.naturskyddsforeningen.se>.

Natursnokarna. Den 6 mars träffades vi på parkeringen vid Härskogens friluftsområde och vandrade mot grillplatsen. Vi pratade och lärde oss mer om djurens namn och vad alla i familjen kallas. Det var kallt och blött, så vi fick korta ner träffen och vi pratade lite mer om elden och vad man behöver tänka på när man eldar. Mycket för att det var så mycket skönare att sitta nära värmen från elden. När vädret inte är med så gäller det att anpassa sig.

Den 10 april träffades vi vid Dammsjöås utanför Alingsås. Vi pratade om vårtecken och allt som hade börjat växa då! Samarbetet med snokarna i Alingsås blev mycket uppskattat och roligt. Vi var många som tittade och lärde oss om knoppar och hur man kan se vad det är för träd genom att "nyckla" sig fram. Att lära sig vad man ska titta på för att bestämma vad trädet heter.

Den 1 maj träffades vi på parkeringen vid Stålebo dammar och vandrade sedan mot en bra utsiktsplats där vi kan spana på fåglarna. Vi fick lära oss lite om fåglarna vi såg och vad de heter. För de mindre som inte riktigt klarade av de stora kikarna tillverkade vi små egna av toarullar och snören.

Den 11 september var vi på Barnfestivalen på Nääs och visade upp vår verksamhet. Vi hade maskrace

och nycklade löv tillsammans med en massa barn. Den 2 oktober var vi vid Sävåns naturreservat. Där utforskade vi vad som händer i naturen när hösten gör sitt intåg. Vad gör djuren och vad händer med växterna? Vi eldade och lekte baklänges kurragömma.

Den 6 november trotsade vi snön och åkte till Bävsjöryds Såg, Snick-Annes Holkverkstad. Vi testade att bygga hus till fåglarna som vi till våren kan hänga upp och se om någon flyttar in! Två av snokarna valde att göra holkar till fladdermöss. Vi hade superkul och vi kommer definitivt fortsätta med samarbete tillsammans med dem.

Vi hade den 20 november ett extra ordinärt snokande med en massa snokledare som fortbildade sig på en kurs på Sjöviksgården. Det var kallt, men oj vad vi hann med på två timmar när man har många som planerat och fixat innan. Första advent kom tidigt. Redan den 27 november firade vi ute med pepparkaksbak och mys med elden. Vi testade nyplats, Lilla Stamsjön vid badplatsen. Mycket fin plats och vi fick till och med sol på oss där.

Natursnokarna i Sjövik. I år har vi valt att jobba med ett vattentema samt att prata om allemansrätten med barnen. Vi har jämfört saltvatten, sötvatten samt vatten från en å. Vi har håvat, tittat på de olika djur- och växtlivet. Vi samlade material från de olika ställena och gjorde en tavla. Barnen har även målat de olika miljöerna.

Vi tog oss en härlig vinterpromenad och tittade på stranden, hur den ser ut på vintern. Det låg is på vissa delar av vattnet. Barnen var inte sugna på att bada, men de var fascinerade över hur stranden, sjön och träden såg ut på vintern. Vi fick chansen att titta närmare på iskristaller, då det varit dimma och kallt på natten/morgonen. Vi valde att använda materialet från Håll Sverige Rent: "Ali, Sara och Allemansrätten" när vi skulle berätta för barnen om allemansrätten. Vi delade upp den i olika kapitel och valde att arbeta med det när vi var i skogen. Sagan fångade barnens uppmärksamhet. Den var pedagogisk och förklarade delar av allemansrätten på ett enkelt och bra sätt. Vi kan se att barnen nu använder sig av allemansrätten när vi är ute, Allemansrätten kommer ofta upp när de pratar med varandra.

Fältbiologerna har tyvärr ingen verksamhet i Lerum. Lerums Naturskyddsförening avvaktar eventuella möjligheter att återstarta fältbiologverksamhet.

Lerum i januari 2017

Olof Holmstrand (ordf)
Kjell Hansson

Lars-Erik Karlsson (vice ordf)
Stefan Larsson

Bo Nilsson (sekr)
Jan Nordin

Dan Skarpsjö (kassör)
Bertil Svensson